

Els bons i els dolents

W. J. PERRY / A. B. CARTER / B. SCOWCROFT / A. KANTER

El Tractat de No-prolifерació Nuclear (TNP) és, encara que amb discussions, el que més èxit ha tingut de tota la història: tots els estats del món en són part. Tots, menys cinc. Ja fa més de trenta anys que aquest tractat ajuda a aturar l'escalada nuclear a escala planetària.

D'ençà de l'11 de setembre famós, però, i, especialment, aquests darrers mesos, la viabilitat del Tractat ha estat posada en dubte. Hi ha qui diu que ha quedat obsolet. N'hi ha d'altres que diuen que és, si més no, poc efectiu. Totes dues posicions enfrontades citen, com a exemple, la situació de l'Iran, que ha estat capaç de tirar endavant el seu programa d'armament nuclear, malgrat que és un dels membres del Tractat.

El programa nuclear iranià –i, fins a un cert punt, també, les activitats de Líbia, que ha signat el Tractat, i que va anunciar la setmana passada que renunciaria a tots els programes d'armament nuclear il·legals– demostra tant la utilitat com les limitacions del TNP. De fet, aquest tractat no és obsolet: si no existira, hauríem d'inventar-lo. I, tanmateix, el fet de deixar-ho tot en mans d'aquest document, i confiar que ell sol resoldrà tots els problemes de la proliferació nuclear, és un gran error.

Els contraris al Tractat argumenten que, o bé els “dolents” no signen el Tractat, o bé el signen i, acte seguit, el violen. I els “bons”, els que signen i obeeixen, mai no havien tingut intenció d'esdevenir “proliferadors nuclears”.

Aquest argument maniqueu és fals. Primer, perquè no reconeix tota aquesta franja de països que no són, en termes nuclears absoluts, “bons o dolents”, com ara Ucraïna, Kazakhstan, Sud-àfrica, Corea del Sud o Argentina. En aquests casos, el pes de l'opinió internacional contrària a la proliferació, expressada al Tractat, ha decantat la balança dels polítics d'aquestes nacions en contra de dur endavant programes d'armament nuclear. Segon, perquè el Tractat sí que té algun efecte sobre països “dolents”, com l'Iraq, l'Iran i Corea del Nord. Quan els EUA actuen contra el seus règims, ho fan amb el suport de l'oprobri internacional contra les armes nuclears.

“La comunitat internacional hauria de refermar el compromís contra l'escalada nuclear, tot afegint al Tractat de No-prolifерació Nuclear més incentius, i més sancions. Hi ha un factor clau: hauria de quedar clara la distinció entre el dret a un programa d'energia nuclear amb finalitats civils, i el dret a reprocessar combustible nuclear. El Tractat hauria de permetre el primer cas, però hauria de prohibir el segon”

Podem dir que, sota aquest consens internacional, es va resoldre la qüestió nuclear de Corea del Nord, i fou aquest consens, també, el que va fer molta pressió perquè Teheran augmentara la transparència del seu programa nuclear. Fins i tot en el cas de l'Iraq, que tant va dividir la comunitat internacional, tot-hom estava d'acord en l'argument segons el qual no es podia deixar Saddam Hussein sol i amb les armes de destrucció massiva.

El Tractat no és perfecte, però. Permet, per exemple, que els mateixos països que renuncien a les armes nuclears, desenvolupen, per altra banda, energia nuclear amb finalitats pacífiques. Per això, els signants del Tractat poden construir i operar reactors nuclears i enriquir l'urani que els fa funcionar, emmagatzemar el combustible nuclear d'aquells reactors i reprocessar-lo. L'única condició que els posa el Tractat és que han de declarar aquestes plantes davant l'Agència Internacional de l'Energia Atòmica (IAEA), i han de permetre que aquesta Agència els inspeccione.

El problema és que això els dóna una capacitat per produir el material fissiònat que cal per a l'armament nuclear. Les infraestructures són les mateixes. Aquest reprocessament del combustible utilitzat produeix plutoni que pot ser emprat per a les armes.

Segons ens demostren a bastament els casos de Corea del Nord i de l'Iran, els règims que tenen intenció de violar la prohibició del Tractat contra les armes nuclears poden fer ús del dret que tenen per fer anar centrals nuclears i, mentre fan veure que operen només dins dels termes del Tractat, reuneixen els recursos necessaris per fabricar armes nuclears. Després, només han d'abrogar el Tractat i dur endavant el seu arsenal nuclear.

La comunitat internacional hauria de refermar el compromís contra l'escalada nuclear, tot afegint-li al Tractat més incentius, i més sancions. Hi ha un factor clau: hauria de quedar clara la distinció entre el dret a un programa d'energia nuclear amb finalitats civils, i el dret a reprocessar combustible nuclear.

una revista?...
...El Temps!

LLUÍS LLACH

PICHI ALONSO

ELTEMPS HA ARRIBAT ALS 1.000

Mil números copsant el temps de l'actualitat, la política, la societat, la cultura.
Mil números seguint un camí propi, amb rigor i transparència, donant veu a tothom.
Mil números, i en català. **I per celebrar-ho, ho remullem amb un bon vi?**

El Tractat hauria de permetre el primer cas, però hauria de prohibir el segon.

Com funcionaria aquest sistema? Doncs bé: a més de les obligacions que estableix el Tractat, els països que volen energia nuclear per a electricitat haurien de comprometre's, alhora, a no emmagatzemar ni reprocessar el combustible nuclear. A més, haurien d'acceptar totes les inspeccions (especialment les de l'IAEA) per verificar-ne el compliment total.

Aquells països que, ara per ara, venen tecnologia nuclear amb finalitats pacífiques, i d'acord amb el Tractat, haurien de proposar-se no proveir de tecnologia, equipament o combustible per a reactors nuclears ni infraestructures que hi tinguen relació a aquells països que no han renunciat al dret d'enriquir i de reprocessar combustible nuclear, i també haurien de comprometre's a no vendre ni transferir equipament o tecnologia dissenyada per a l'enriquiment i reprocessament de combustible nuclear. Alhora, aquests països haurien d'avenir-se a garantir proveïment de combustible nuclear, i la recuperació del combustible emprat a preus competitius a tots els països que sí que estiguen d'acord amb un nou protocol d'aquesta mena.

També podrien establir-se noves sancions als països que, malgrat tot, continuen practicant aquest cicle tancat del combustible. El millor seria fer aquestes revisions del Tractat per mitjà d'afegits, de protocols addicionals, en comptes de canviar tot el Tractat en si, que seria molt més complex.

Què en traurien, els països que vulguen desenvolupar programes nuclears pacífics, d'aquest canvi? En primer lloc, cal dir que, si aquestes obligacions es posaren en marxa, els països no tindrien cap altra opció: no poden crear tecnologia nuclear del no-res. I, per altra banda, els que rebutjaren l'acord estarien sota sospita i sota pressió internacional. A més, els països realment interessats a desenvolupar energia nuclear amb finalitats pacífiques veurien amb molt bons ulls el fet que tindrien garantit el proveïment de combustible nuclear.

“Si bé és cert que aquest nou pacte no ho curaria tot, i que costaria molt de dur a terme, en una època en què es qüestiona l'efectivitat i la rellevància del Tractat, un acostament d'aquest tipus el faria més fort, i n'eixamplaria les finalitats: prevenir l'augment d'armes nuclears i, alhora, promoure el desenvolupament de l'energia nuclear amb finalitats pacífiques”

I per què haurien de signar un acord així els països proveïdors de tecnologia? Perquè a cap d'ells no l'afavoreix l'aparició de nous estats nuclears. I, a més a més, a llarg termini, resulta molt i molt més rendible vendre combustible nuclear que no vendre reactors nuclears.

El cas de l'Iran esdevé, per tant, una oportunitat perfecta per experimentar compromisos com aquest. Tenint en compte l'anunci fet des de Teheran, els Estats Units haurien de permetre que Rússia ajudi l'Iran a construir una xarxa de reactors nuclears civils, si és que l'Iran es compromet a signar aquesta prohibició d'enriquir urani o de fer ús del combustible emprat i, en comptes de reprocessar el combustible, a fer ús d'una xarxa de proveïdors liderats per Rússia.

Als russos els interessaria no només per raons comercials, sinó també polítiques, i els iranians revelarien de debò les veritables intencions que tenen. Pel que fa al Regne Unit, França i Alemanya, els ministres d'Afers Exteriors dels quals ja havien proposat esquemes similars per a l'Iran, haurien d'evitar la temptació d'interposar-se en el camí dels russos, per tal de salvar la seua indústria nuclear.

Si bé és cert que aquest nou pacte no ho curaria tot, i que costaria molt de dur a terme, en una època en què es qüestiona l'efectivitat i la rellevància del Tractat, un acostament d'aquest tipus el faria més fort, i n'eixamplaria les finalitats: prevenir l'augment d'armes nuclears i, alhora, promoure el desenvolupament de l'energia nuclear amb finalitats pacífiques.

William J. Perry i Ashton B. Carter van ser, respectivament, secretari de Defensa i sots-secretari de Defensa durant l'administració Clinton. Brent Scowcroft i Arnold Kanter van ser, respectivament, conseller de Seguretat Nacional i sots-secretari d'Estat, durant l'administració de George H. W. Bush

© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa